

Preprečevanje kaznivih dejanj kot pretežno strokovno in izvenpravno delovanje

Dr. Janez Pečar, znanstveni sodelavec inštituta za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani

Že leta 1748 je Henry Fielding (znan po svojih Bow Street runners) sodil, da je za zmanjševanje kriminala potrebno med drugim tudi aktivno sodelovanje javnosti. Njegov polbrat John pa je dejal: »Mnogo bolje je preprečiti, čeprav enemu samemu človeku, da bi postal lopov, kot pa jih 40 prijeti in izročiti sodišču«. ¹ Na podobna in drugačna stališča je mogoče naleteti pri mnogih drugih protagonistih kriminalne prevencije od Beccarie naprej, saj ima to področje, če ne drugače pa vsaj v teoretičnem smislu že dokaj dolgo zgodovino. Čeprav ne prvi, je bil tudi Lenin eden izmed tistih, ki je dajal prednost prevenciji pred represijo. Šele v zadnjih desetletjih pa je prišlo do izrazito poudarjenih tendenc, po katerih naj se težišče boja s kriminalom prenese na širše zasnovano družbeno prevencijo. Preprečevanje kriminalitete in sploh socialno patoloških pojavov postane temeljni element humanistične kriminalne politike. ²

Od državnih, predvsem represivnih organov prehaja pri njih pričakovana, toda dokaj zanemarjena in ne posebno spoštovana preventivna vloga polagoma (toda nikakor ne v celoti) na javnost in njene nedržavne organizacije. K temu so nedvomno pripomogli obče človeški razvoj in napredek znanstvene misli o človeku hudodelcu ter splošni humanizem v družbeni praksi. Zanemariti ni tudi nemoci pravosodnih organov in sploh represivne kriminalne politike, ki socialni patologiji s svojimi sredstvi nikakor niso mogli do živnega. Čeprav še vedno velja za merilo učinkovitosti kazenskega pravosodja število odkritih in sojenih kaznivih dejanj in ne to, da kriminala na splošno ni, pa je vendarle treba reči, da je za zadnjih deset let značilno čedalje intenzivnejše vključevanje javnosti v naloge pri preprečevanju kriminalitete. Navsezadnje niti niso redka spoznanja, da je zapiranje ljudi v ječe izredno drago in prepogosto neuspešno za katerokoli družbo ali sistem in da je mogoče več pričakovati od tistih splošnih družbenih dejavnosti, ki bi vnaprej onemogočale vzroke in možnosti za nastajanje kriminala in podobnega vedenja. Zato spoznanja, da je bolje preprečevati bolezni kakor pa jih zdraviti, ko so že nastale, ne velja samo za medicino, marveč prav tako za humanistične discipline, ki se ukvarjajo s sodobno kriminalno politiko ali se kakorkoli vključujejo vanjo.

¹ Twist George, str. 443.

² Glej: Milutinović: Kriminologija, str. 389 dalje.

Čeprav bomo še v prihodnje imeli policijo, sodstvo, socialne delavce in najrazličnejše specializirane strokovnjake ali poklice za to, da bodo predvsem odgovorni za delo na področju, ki ga opravljajo v zvezi z odkrivanjem, raziskovanjem, sojenjem in preprečevanjem kriminala in podobnih pojavov, pa bo sodelovanje različnih družbenih skupin ali posameznikov, strokovnjakov in laikov, praktičnih delavcev in prostovoljcev pri prevenciji vedno bolj potrebno in neizogibno.

Kaj je prevencija, danes različno interpretirajo. Sodiijo, da gre za uporabo poklicnega znanja, tako teoretičnega kot praktičnega pri načrtovanju in uresničevanju programov za napredovanje na tem področju, za zmanjševanje novih primerov socialno patoloških pojavov, za preprečevanje kriminalnih motivacij in priložnosti, za tretman, za rehabilitacijo itd. Pri tem tudi že razločujejo primarno, sekundarno in terciarno prevencijo. Pri primarni gre za splošne socialne spremembe, ki naj učinkujejo tako, da bodo zmanjševale negativne pojave, pri sekundarni je dejavnost usmerjena na preprečevanje kriminalnega ali delinkventnega vedenja oziroma k tistim, ki se kakorkoli nagibajo k negativnim pojavom, pri terciarni pa gre za preprečevanje konfliktnih situacij in posledic kriminogene neadaptacije ter za omejevanje njenega prenašanja na druge.

V tem sestavku se lotevam le nekaterih vprašanj preprečevanja socialno patoloških pojavov s posebnim pogledom na našo prakso in razumevanje tega področja. Zlasti načelnam: nujnost spoznavanja etiologije pojavov kot pogoj za ustrezno dejavnost, h komu naj bo prevencija sploh usmerjena, kako je s preventivnimi programi in kaj naj vsebujejo, kako je s planiranjem prevencije v zvezi s splošnim nacionalnim razvojem, kaj so prostovoljci in laiki pri prevenciji ipd. Vse to se mi zdi potrebno načeti zlasti zaradi tega, da bi na koncu lahko poskusil nekoliko podrobneje opredeliti preventivo kot posebno in pretežno strokovno in izvenpravno dejavnost.

1. Spoznavanje socialno patoloških pojavov

Za zdravljenje bolezni je potrebno poznati njihove vzroke. Podobno je s kriminaliteto in drugimi parakriminalnimi pojavi, ki jih neredko imenujemo tudi bolezni družbe. Tudi zanje je potrebno, zlasti za njihovo preprečevanje, poznati njihove vzroke in okoliščine,

zaradi katerih nastajajo. Poznati etiologijo socialno patoloških pojavov je torej imperativ sodobne kriminalne preventive. Pomembnost znanstveno raziskovalnega dela in znanstvenih eksperimentov je v zadnjem času, poleg mnogih drugih dejavnosti, obravnavalo tudi drugo zasedanje posvetovalne skupine Organizacije združenih narodov za preprečevanje kriminalitete in postopek z delinkventi v Ženevi od 6. do 16. avgusta 1968.³ Med drugim so ugotovili, da se znanstvena dognanja ne uresničujejo v praksi, da jih ta slabo upošteva in ceni, da marsikdaj in marsikje ni na voljo dovolj denarja, da so raziskovanja enostransko usmerjena in poudarjajo le določena etiološka področja itd. Poleg tega pa menim, da jih na mnogih področjih družbeno patoloških pojavov, vsaj pri nas, še nimamo dovolj, da bi nam vsaj ustrezno pojasnila, ali je geneza določenih pojavov, posebno s sociološkega, socialno psihološkega itd. vidika drugačna kot druge po svetu ali ne. Temu je dodati še to, da pri nas nimamo teorij, ki bi s socioloških, kriminoloških in drugih vidikov skušale razlagati pojave. Večidel gre za posnemanje ali aplikacijo tujih teorij, navadno severnoameriških avtorjev; v njihovi deželi so znanstvene discipline, ki se ukvarjajo s temi vprašanji, neprimerno bolj razvite kot pri nas. To morda tudi kaže, po drugi strani, da nimamo še dovolj empirično raziskovalnega dela in še ne dovolj usposobljenega raziskovalnega kadra in teoretikov. Zakaj malo verjetno je, da ne bi mogli v specifičnih razmerah, v katerim morda živimo, odkriti kaj takega, česar drugje ni, kar pa pri nas v etiološkem smislu lahko pomeni kriminogeno komponentno. Sicer pa so navadno vedno pomembne le tiste teorije, ki so zrastle iz starih oziroma iz prejšnjih. Če teh seveda ni, je vedno težko kako ugotovitev, čeprav je lahko zelo pomembna, razglasiti za teorijo. Poleg tega pa mora to tudi ustrezati nekaterim zahtevam, ki so danes vsaj na tem področju že precej jasne.

V tej zvezi se postavlja vprašanje, kaj odkrivati oziroma raziskovati, da bodo dognanja in spoznanja takega raziskovanja pomemben prispevek pri preprečevanju socialno patoloških pojavov. Lahko bi rekli, da to vključuje vse tisto, »kar najbolj povečuje družbi koristno vedenje in zmanjšuje škodljivo vedenje«.⁴

Pri tem pa je treba vedeti, da imamo veliko težav, ker nihče ni strokovnjak za vse. Čeprav govorimo o interdisciplinarnem raziskovanju in o multikavzalnih pristopih k socialnopatološkim pojavom ipd., so interpreta-

cije vendarle najpogosteje parcialne, kajti zelo težko je razlago kakega pojava v sklepu podati, če lahko tako rečem, »naddisciplinarno«. Vedno bo tako ali drugače silil na dan strokovni profil tistega, ki se bo take interpretacije loteval.

Družbena reakcija zoper kriminaliteto naj bi tudi opustila intuitivno ukrepanje in se oprla predvsem na empirična raziskovanja in sodobno znanstveno misel. Pri nas je pri tem več težav. Prva je ta, da ni enotnih prizadevanj za preprečevanje družbeno negativnih pojavov in da so ta prizadevanja razdrobljena, neuskklajena in neusmerjena. Če sploh gre za kakšne programe, so lokalizirani ali parcialni. Tudi ni nobenega organa, ki bi si lastil vodstvo na področju preprečevanja kriminalitete. Čeprav bi posamezni dejavniki hoteli uporabljati empirične raziskave, nimajo denarja, da bi se pojavili kot financerji ali vsaj sofinancerji znanstveno raziskovalnega dela. Če pa že pride v redkih primerih do raziskav, ki bi neposredno koristile posameznim dejavnikom, je sem in tja opaziti odpor do empiričnega raziskovanja, ker odkriva tudi napake tistih, ki bi jim moralo pomagati in jih osveščati.

Raziskovanje socialnih patoloških pojavov, ki naj zasleduje tudi ustvarjanje lokalnih preventivnih programov, bi moralo zlasti vsebovati:⁵ demografske značilnosti lokalnih skupnosti, geofizične razmere, družbene institucije, analizo koncentracije moči, lokalne materialne vire, socialne probleme lokalne skupnosti in determinante, ki lahko pomembno učinkujejo v smeri kriminalnosti, delinkventnosti itd., probleme otrok in mladoletnikov (zaradi zgodnjega preprečevanja delinkventnosti in recidivizma, neprilagojenosti ipd.), pojave kriminala nasploh ter združb in različnih socialno patoloških pojavov, kot so npr. alkoholizem, prostitucija, narkomanija, beračenje, potepuštvost, delomrzištvo, brezposelnost, mentalne bolezni itd. itd. Še prej pa je treba postaviti organizacijo raziskovalnega dela in določiti cilje raziskovanja tja do spremljanja učinkovitosti lokalnih preventivnih programov.

V svetu si pri preprečevanju nekaterih pojavov čedalje bolj pomagajo tudi s programiranjem, s čimer naj bi potencialne storilce odkrili dovolj zgodaj, da bi lahko družba intervénirala, še preden so nastale posledice. Ta dejavnost pa je pri nas še precej nerazvita.⁶

⁵ Glej npr. Menachem Amir, str. 65.

⁶ Toda glej npr.: »Kriminalna prevencija in osnovnošolski otroci«, raziskava inštituta za kriminologijo, Ljubljana 1963.

³ Bavcon, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, str. 179.

⁴ Frank F. Miles, str. 40.

2. Usmerjenost prevencije

Nedvomno je preventivna miselnost pri nas še šibka, ne samo v praksi, marveč je precej neizdelana tudi v teoriji. Vsekakor poznamo precej tujih primerov pa tudi nekaj domačih poskusov, kako s teoretičnih vidikov približati spoznanja in dosežke naši praksi, vendar kaj dlje od splošno oziroma abstraktno teoretičnega razpravljanja nismo prišli. Zadnji čas je bilo v tem pogledu precej storjenega zlasti s simpozijem o prevenciji mladoletniškega prestopništva — Arandjelovac od l. 1967. Praksa in uresničevalne možnosti še zdaleč ne morejo slediti niti skromnim teoretičnim prizadevanjem na področju preprečevanja socialno patoloških pojavov. Poleg tega pa so prizadevanja posameznih organov in organizacij, združenj in podobnih skupnosti občanov preveč razdrobljena in neuskaljena, da bi lahko pomenila vodilno družbeno silo, ne le za učinkovitejše preprečevanje družbeno negativnih pojavov, ampak tudi za korenitejše uveljavljanje humanistične kriminalne politike ob razmeroma še vedno trdno zasidrani represivni miselnosti. To ima še dokaj čvrste korenine v pravosodnih organih in ne le med prebivalstvom, ki ga še vedno precej preveva povračilo in maščevanje.

V naši strokovni literaturi zelo pogosto pišemo o kriminalni politiki, o preventivnih dejavnostih, o vlogi javnosti pri preprečevanju družbeno negativnih pojavov, o vlogi posameznih institucij pri zatiranju kriminala in celo o posameznih preventivnih ukrepih itd., pri čemer so si stališča še dokaj enotna. Redkeje pa se ukvarjamo z vprašanjem, h komu naj bo preventiva usmerjena, čeprav ima praksa pri objektih preventive tudi kakšne uspehe. Vzbuja se vtis, da je to področje mnogo težje in manj abstraktno. Kolikor gre za represijo, smo si pri tem docela na jasnem, manj očitno pa je včasih, h komu usmerjati že tako nepovezane preventivne sile in dejavnike, ker nam marsikdaj, kljub nekaterim raziskavam, še vedno na mnogih področjih ni dovolj jasna etiologija prenekaterih družbeno negativnih pojavov. Poleg tega pa prepogosto za kakšne preventivne ukrepe nimamo sredstev, samo z besedami pa se socialna patologija na splošno ne da preprečevati.

Z vidika kriminalne prevencije delijo nekateri prebivalstvo na štiri skupine, in sicer: na skupino normalnih, ki vedenjsko in emocionalno niso neprilagojeni, na skupino, ki potrebuje posebno pozornost zaradi posameznikov v njej, ki so neprilagojeni, toda ne tako zelo, da bi postali delinkventi in kriminalni, v tretji skupini so uradno priznani kriminalni in delinkventni ljudje, ki pa ne izvršujejo kaznivih dejanj kot svoj način življenja, v četr-

trto skupino pa sodijo notorični kriminalci.⁷ Od posameznih organov prevencije je odvisno, s katerimi izmed teh skupin se podrobneje ukvarjajo.

Znani so še preventivni prijemi, ki so usmerjeni na posameznike, in prijemi, ki so orientirani na okolje, bodisi ožje ali išrše.

Druga izhodišča se v ta namen oprijemljejo različnih usmeritev, ki so se izkazale za sprejemljiva; znani so razni projekti, ki so se jih lotili v posameznih delih sveta, kot npr. v Chicagu, Bristolu, Kalkuti, Delhiju in drugod.

Skoraj povsod jim je najpoglavitejše področje mladina in družina kot središče preprečevanja kriminalitete. Zato se večinoma zelo trudijo, da bi prav družino usposobili za večje preventivne dejavnosti. Njej naj bi pomagali šola, organizacija smotrne in kontrolirane uporabe prostega časa, grupna terapija, posebno usmerjanje mladine itd. Različne specializirane ustanove, vključno s policijo, pri tem nikakor ne smejo štati ob strani in morajo biti tembolj aktivne, čim slabša so v kriminalnem in delovnem smislu območja, na katerih opravljajo svoje delo.

Prevenција, ki bi zadevala le ljudi in jih jemala za objekt svojih prizadevanj, ne more biti popolna, če se ne loteva tudi vzrokov in okoliščin negativnih pojavov. Marsikdaj je to celo lažje, ker je morda očitneje in bolj določeno, kot pa pri ljudeh kontrolirati in že vnaprej ugotavljati njihovo voljo po storitvi kaznivih dejanj.

S tem smo prišli do dveh izhodišč, ki sta osnovi za preventivno delovanje, in sicer:

— najprej so ljudje, ki kažejo taka nagnjenja; preventivna dejavnost naj bi spremljala njihovo voljo, zavest in pripravljenost za kazniva dejanja ali kaj podobnega;

— poteg tega pa naj bi preventiva ugotavljala vse vzroke in okoliščine, ki ljudem omogočajo prihajati v položaj, v katerem lahko z večjim ali manjšim tveganjem ali celo brez njega store kaznivo dejanje.

Ta vidik usmerjenosti preventivne dejavnosti upošteva torej predvsem dve okoliščini: ljudi, ki so na splošno nagnjeni h kriminalu in vzroke oziroma okoliščine, ki ga omogočajo. Zdi se, da bi ob današnjem razvoju viktimoške znanosti in spoznanjih, do katerih se je dokopala, lahko omenili še pomembno področje, in to ljudi-žrtve, ki lahko še najhitreje in najneposredneje sodelujejo, da do posledic kriminalitete ne bi prišlo.

Zelo težavno ali celo nemogoče je ugotavljati pri ljudeh voljo po storitvi kaznivih dejanj, pri nekaterih vzrokih in okoliščinah, ki jih poznamo, je vedno dvomljivo, kljub razvoju prognoziranja, predvidevati, da bodo v

⁷ Glej npr. Johnson, str. 701.

konkretnem primeru pripeljali do kaznivega dejanja, najbrž pa je lažje spoznavati predkriminalne situacije, ki kot okoliščina spremljajo žrtve, bodisi da gre za kriminal iz osebnih ali brez neposrednih osebnih odnosov. Žrtve najlaže in tudi najučinkoviteje sodelujejo s preventivnimi dejavniki, ker so za to pogosto tudi življenjsko zainteresirane, če ne celo pogosto materialno stimulirane. Poleg tega pa s strokovno pomočjo lahko organizirajo tudi same individualno ali kolektivno varstvo v okviru svoje »samozaščite«.

Širši socialni vidiki prevencije, kot npr. sprememba vrednot, prilagajanje pravnih norm življenjskim vzorcem posameznih socialnih skupin, odpravljanje razločkov med javnimi in zasebnimi ali individualnimi interesi itd. teže prodrago v preventivne programe predvsem zato, ker je merjenje njihove učinkovitosti težavno ali celo iluzorno.

3. Preventivni programi

Danes čedalje bolj prodirajo v svetu stališča, ki poudarjajo, da bi bilo potrebno boj zoper katerekoli socialno patološke pojave razvijati na podlagi preventivnih načrtov. Družbene reakcije zoper kriminaliteto, delinkvenco, narkomanijo, alkoholizem, itd. ne bi smeli prepuščati samo represivnemu aparatu, marveč se je treba zoper te pojave bojevati predvsem preventivno. Ker pa je v tem pogledu mogoče pričakovati boljše rezultate le, če je v preprečevanju vključenih in organiziranih mnogo dejavnikov in ne samo nekaj posameznih organizacij ali entuziastov, so potrebni določeni preventivni programi. V te programe zajemajo tudi lokalne skupnosti. Lokalne skupnosti, vsaj tako kažejo rezultati dosedanjih poskusov po svetu, so tista področja boja zoper socialno patološke pojave, ki naj bi zlasti s socializacijo in skupinskimi akcijami, posebno na delinkventnih območjih, ustvarjala ustrezno ozračje za zmanjševanje kriminogenih faktorjev in za spreminjanje vrednostnih stališč ljudi.

Raziskovalci pogosto ugotavljajo, da je hiba boja proti socialno patološkim pojavom pomanjkanje preventivnih programov (ki jih ni na lokalni, regionalni ali višji ravni) ali pa to, da preventivno načrtovanje ni vključeno v splošne socialno ekonomske razvojne smeri. Drugače povedano, načrtovanje je daleč bolj razvito na področju ravnanja s stvarmi kakor pa pri ravnanju z ljudmi. Lahko bi rekli, da se bolj brigamo za predmete in za spreminjanje narave kakor pa za spreminjanje ljudi. Pri tem lahko tudi ugotovimo, da je verjetno lažje načrtovati gospodarstvo ali kaj podobnega, kar zadeva preobrazbo narave, kot pa programirati oblikovanje ljudi. Še po-

sebej se pokažejo težave tedaj, kadar gre za nadzor in oceno uspešnosti takih programov. Takrat se pogosto očita preventivnim programom, da rezultati ne opravičujejo pričakovanj, še manj pa sredstev, ki so bila porabljena zanje. In ker med pristojnimi dejavniki, ki dajajo sredstva za to, prepogosto prevladujeta represivna miselnost in ekonomizacija, štejejo prizadevanja za preprečevanje socialno patoloških pojavov za izgubo časa in denarja. Takšna stališča so očitna tudi pri nas, celo pri tistih organih, ki jim je prevencija naložena kot posebna dolžnost z zakonitimi predpisi.

Lokalni preventivni programi, ki naj sprožijo potencialne vire najrazličnejših področij, obsegajo:

— mobilizacijo in izkoriščanje javnih ali zasebnih virov v ruralnih ali urbanih lokalnih skupnostih ali njihovih posameznih območjih z namenom preprečevati socialno patološke pojave;

— določitev služb oziroma dejavnosti, s katerimi bi bilo omogočeno zmanjševati socialno patologijo in njene vzroke in možnosti;

— program mora obseči sodelovanje občanov na območju, za katero je pripravljen;

— program naj vodi ali opravlja poseben mehanizem ali organ (pri nas je to lahko, po mojem mnenju, svet, pristojen za notranje zadeve, za katerega menim, da ni nujno, da se prav tako imenuje. Vloga tega organa pa naj bi bila znatno širša od dosedanje in naj bi obsegala vse organe in organizacije, ki se kakorkoli ukvarjajo z družbeno negativnimi pojavi. Zato mislim, da je sedanji svet, pristojen za notranje zadeve, že nekaj časa neustrezen ter predlagam, naj bi bil ta organ npr. za preprečevanje družbeno negativnih pojavov oziroma svet za kriminalno politiko ali kaj podobnega, ki naj bi bil ustanovljen pri vsaki občini, tako da se preventivna prizadevanja združujejo in usklajajo na višji oziroma širši regionalni ravni);

— preventivne načrte in njihovo uresničevanje je potrebno na različnih stopnjah ali v celoti preverjati z ustreznimi raziskavami.⁸

Zasnove preventivnih programov temelje torej predvsem na raziskavah posameznih lokalnih skupnosti, upoštevajoč geografske in demografske okoliščine, ekonomske možnosti, podatke o socialni patologiji, razmerah prebivalstva in njihovih potrebah, možnostih vključevanja občanov, še posebno profesionalnih in prostovoljnih delavcev, vlogo lokalnih, samoupravnih, družbenih ter strokovnih organizacij, organov itd., tja do seznamov delinkventnih in kriminalnih ljudi, neprilagojenih in ogroženih otrok, problematičnih družin ipd.

⁸ Glej o tem več: Dr. Katja Vodopivec, dr. Menachen Amir, Solomon Kobrin itd.

S preventivnimi programi skušajo odstranjevati antisocialno vedenje pri njegovem izvoru ali celo preprečevati kriminal pri ljudeh, ki so že v taki ali drugačni obliki znani zaradi te dejavnosti. Od vrste posameznih organizacij je odvisno, ali se bodo ukvarjale s prvo ali z drugo problematiko. Pravosodne organizacije se navadno ukvarjajo s problematiko drugega področja. Policija pa se še zlasti prizadeva pri potencialnih žrtvah, da bi ustvarjale kar najmanj možnosti, da bi bile viktimalizirane. Žrtve so lahko glede na dispozicije, ki jih kažejo v tej smeri, pogosto dosti prej znane in včasih tudi predstinitirane za to vlogo, medtem ko je pri kriminaliteti, ki ni vezana na neposredne osebne odnose med ljudmi, teže ali sploh nemogoče ugotavljati, kdo bo postal storilec kaznivega dejanja.

Temeljni okvir za preventivno delovanje je lokalna skupnost, ki mora najprej ugotoviti svoje potrebe glede na namen, pripraviti dejavnike za akcijo, jih združiti in usklajevati njihovo delovanje zlasti na področju pomoči mladini in otrokom, krepitev vloge družine, zboljševanje lokalnih razmer ter utrjevanja moralnih vrednot.⁹

Program je treba spreminjati in dopoljevati med njegovim izvajanjem. Ocena navadno obsega učinkovitost celotnega programa v tehle pomembnih merilih:

— ali je med populacijo manj znanih družbeno negativnih pojavov zoper katere je prevencija usmerjena;

— ali je več znanih dejanj tistih ljudi, ki so bili že doslej znani kot kriminalni ali dekvantni;

— ali je manj ljudi, ki bi se nagibali k družbeno negativnim pojavom;

— ali je znatno več ljudi, ki sodelujejo v preventivnem programu in prispevajo k njegovemu uresničevanju, ali raje pomagajo pri raznih prostovoljnih dejavnostih itd.¹⁰

So pa seveda še druga merila, ki lahko kažejo napredek ali nazadovanje preventivnih programov, kot npr.: povečevanje zaposlenosti, razširitev in povečanje števila objektov, namenjenih za razvedrilo in rekreacijo, povečanje dohodkov prebivalstva, izboljševanje zdravstva in socialnega varstva, razširitev servisnih služb za pomoč zaposlenim ženam, povečanje skladov za pomoč prebivalstvu itd.

Ko beremo o tujih izkušnjah pri uresničevanju preventivnih programov in o mobilizaciji potencialnih lokalnih virov v ta namen, se nam misli nehote obračajo k našim domačim razmeram. Pri nas zelo dosti pišemo in govorimo o preventivi in v zadnjem času

⁹ Glej npr.: Scudder — Beam.

¹⁰ Glej npr. Menachem Amir.

zlasti še o »družbeni samozaščiti«. Toda kaj dosti dlje od resolucij, deklaracij, govorjenja in pisanja nismo prišli. Nekatera, sicer redka, toda resna prizadevanja posameznih področij ali organov nikakor ne morejo odtehtati tistega, kar je mogoče pričakovati z načrtno in zavestno akcijo na določenem območju ob sodelovanju lokalnega prebivalstva. Morda pritisk socialno patoloških pojavov pri nas še ni tolikšen, da bi se zavedali potrebe po načrtovanju preventive in njenem vključevanju v program družbeno reformnih prizadevanj. Bati se je le, da bo marsikaj zamujenega, ko se bomo dokopali do tega.

4. Načrtovanje preventive ob socialnih spremembah

Že drugi kongres Združenih narodov za preprečevanje kriminalitete in postopek s storilci leta 1960 v Londonu je ugotovil, da je kriminaliteta lahko (ni pa nujno) posledica socialnih sprememb, ki spremljajo ekonomski napredek v razvijajočih se deželah. Kulturna nestabilnost, slabitev primarnih socialnih kontrol, konfliktni socialni standardi itd. so lahko v določenih okoliščinah povezani z družbeno negativnimi pojavi. Zato bi bilo potrebno socialne spremembe podvreči nadzorstvu in vključitvi v splošno nacionalno planiranje.¹¹ Za naše razmere je npr. Bavcon¹² izredno plastično na primeru brezposelnosti pokazal, kako bi morali že ob začetku gospodarske in družbene reforme predvidevati ne le pozitivne posledice, marveč tudi negativne, in kako bi bilo treba pričakovati, da bodo lahko pozitivna družbena gibanja imela tudi stranske, toda ne pozitivne sadove. V zadnjih letih so se zahteve strokovnjakov po programiranju preprečevanja socialno patoloških pojavov v skladu s splošnimi ekonomskimi in drugimi družbenimi gibanji še povečale. Zlasti poudarjena so stališča, po katerih naj bi z raziskovanjem ugotavljali dejavnike socialnih sprememb, ki delujejo na področju družbeno negativnih pojavov. Take raziskave naj bi obenem predvidevale tudi ukrepe za preprečevanje pojavov, ki nastajajo v zvezi z ekonomskim razvojem. V ta namen je potrebno določiti statistične metode, vidike opazovanja in zbiranja podatkov, uporabljati »case studies«, opazovanja opravljati s pomočjo skupin kvalificiranih strokovnjakov itd., tja do iskanja pomoči pri specializiranih organih Združenih narodov,¹³ ki bi lahko sodelovali v tem pogledu z nacionalnimi organizacijami.

¹¹ Poročilo drugega kongresa ZN za preprečevanje kriminalitete in postopek s storilci, str. 62.

¹² Bavcon, Varnost, str. 337.

¹³ Drugi kongres Združenih narodov za preprečevanje kriminalitete in postopek s storilci, prav tam.

Za naše razmere spet lahko ugotovljamo, da v tem doslej nismo storili ničesar, zakaj kaj takega še ni prišlo v zavest pristojnih delavnikov, ki imajo na skrbi načrtovanje nacionalnega razvoja. Tisti, ki pa se zavedajo takih potreb, pa morda niso dovolj vztrajni, da bi si pribojevali upoštevanje svojih stališč, morda tudi niso dovolj prepričljivi ali pa se njihove ideje zde drugim preveč utopične, neprepričljive, oddaljene od stvarnosti ali vsaj za zdaj še preuranjene. Res pa je, da je to težavno področje, katerega uresničevanje zahteva tudi denarna sredstva, ki pa jih že tako dovolj občutno primanjkuje na drugih področjih, na katerih so rezultati dela otipljivejši in bolj denarno rentabilni. Morda je razloge za slab posluš, ki pa se v zadnjem času vsaj v tem pogledu popravlja, iskati prav v tem.

Ker pa imajo drugod prav pri tovrstnem planiranju že nekaj teoretičnih pa tudi praktičnih izkušenj, imamo vsekakor določeno prednost, saj se bomo lahko opirali nanje, upoštevajoč pri tem naše specifične razmere. Kako pa bomo to storili in s kakšno uspešnostjo, pa je odvisno predvsem od nas samih, od razpoložljivih virov, od ustrezne uporabe instrumentov, pravilne ocene sedanjega stanja in razvoja itd. Vsekakor to ne bo lahka in neodgovorna naloga.

5. Sodelovanje strokovnih in prostovoljnih delavcev

Pri nas še vedno prepogosto prevladujejo stališča, češ naj bi se s preventivnim delovanjem ukvarjali le upravni organi s svojimi strokovnimi delavci ali pa še kakšne redke druge bolj ali manj izolirane organizacije. Morda je tudi to odsev represivne miselnosti. V represiji v resnici uporabljamo večidel le strokovne delavce, zaposlene v ustreznih državnih organizacijah. Javnost se v to strokovno dejavnost ne vključuje s svojimi laiki oziroma prostovoljnimi delavci, razen kolikor ne gre za kakšne samoupravljaljske ali druge funkcije (npr. sodniki-porotniki), ki pa z neposrednim delom v preventivnem smislu nimajo posebne zveze. Preventiva, ki je zlasti za policijo (in pravosodje sploh) tako imenovana »pasivna dejavnost«, dobiva tako svojo neustrezno paralelo ob represiji. Ker pa je represija predvsem funkcija nekaterih državnih organizacij, je tako verjetno za preventivno delovanje zlasti v javnosti manj razumevanja, čeprav skušamo v zadnjem času z idejo o »družbeni samozaščiti« (varstvo družbe pred kriminalnimi in drugimi napadi in škodljivimi pojavi) naprtiti odgovornost tudi javnosti in ne samo za to odgovornim državnim organizacijam. Toda ustrezne državne or-

ganizacije so na tem področju še vse preslabo prodrle v javnost s svojimi predstavami o »družbeni samozaščiti« oziroma o organizaciji prevencije, v kateri naj delujejo tudi nestrokovne organizacije oziroma laiki. Toda pri tem se je doslej povsod po svetu dogajalo, da so dognanja in spoznanja strokovnih delavcev in profesionalcev morali posredovati nestrokovnjakom, da so jim lahko pomagali pri preventivnem delu.¹⁴ Pri nas pa kaj dosti dlje od teh spoznanj še nismo prišli in nikakor ne moremo najti rešitev, da bi iz državno organizacijskih okvirov prešli v širše družbene in da bi poleg strokovnih delavcev zajeli za preventivo širši krog nestrokovnjakov, zlasti za reševanje različnih lokalnih problemov. Vse kaže, da pristojne in za preventivo odgovorne državne organizacije ne vedo, kje in kako pri tem začeti.¹⁵

Različni profili strokovnjakov, kot so zdravniki, socialni delavci, sociologi, psihologi, psihiatri, andragogi, pedagogi, pravniki itd. navadno sploh niso združeni v skupine (ali pa vsaj zelo redko); da bi na kakšnem območju (pogosto tudi ne na kakšnem področju) dosegali zaželeno preventivne cilje, ki bi bili vnaprej predvideni. Ne samo, da dejavnost različnih profilov ni usklajena, dogaja se tudi to, da jih ni mogoče združevati v eni osebi ali eni organizaciji. Poleg tega pa marsikdaj manjka tem strokovnjakom »široke, temeljite in teoretično podprte izobrazbe za delo na področju družbenega varstva«.¹⁶ Če torej ni ustrezne izobrazbe strokovnjakov, v tem pogledu tudi ni mogoče pričakovati več razumevanja za prostovoljne delavce, za katere prav tako manjka časa, da bi jih izobraževali in jim pomagali oziroma jim odpirali poti, ki naj bi jih strokovnjaki že prehodili. Seveda pa pri tem ne gre samo za to, da bi se ukvarjali »z življenjem prestopnika pred kaznivim dejanjem«,¹⁷ ampak tudi za to, da bi posvečali pozornost ljudem, še preden so postali žrtve.

V svetu se danes preprečevanje kaznivih dejanj že oblikuje kot poklic. Ob množici poklicnih ustanov za preprečevanje kriminalitete in preventivnih programov, zdiferenciranih profilov za reševanje socialno patoloških problemov itd. nujno prihaja do tega, da v državnih ali zasebnih organizacijah ob oblikovanju preventivnih ukrepov čedalje bolj upoštevajo

¹⁴ Glej npr. Vodopivec, str. 40.

¹⁵ Višja šola za socialne delavce v Ljubljani je julija 1969 s svojim teamom končala študijo: »Možnosti za uvedbo prostovoljnih sodelavcev v socialno delo«, ki bo na tem področju več kot koristna.

¹⁶ Glej več o tem: Bavcon, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, str. 186.

¹⁷ Frank F. Miles, str. 42.

vprašanje osebja. Pri tem gre za plačane strokovnjake in za prostovoljne delavce, katerih delo nadzorujejo plačani profesionalci. Od prostovoljnih delavcev pričakujejo, da bodo morda boljše oziroma vsaj pogostejše vzdrževali stike z javnostjo in koristno delovali, če ne drugače, pa na informativnem področju in pri iskanju oblik sodelovanja z javnostjo oziroma posameznimi njenimi stratumi (npr. pri nas klubi in funkcionarji klubov ozdravljenih alkoholikov na Hrvaškem). Kajti moč preventivnih organizacij je prav v tem, da se »pritegne vsa družba v napore za ustvarjanje zdrave družbe«¹⁸ ali »doseže nedosegljive«.¹⁹

Nedvomno gre pri uresničevanju »družbenega varstva« marsikdaj za opravila, pri katerih udeležba prostovoljcev ni mogoča, ker gre za preveč strokovno kvalificirana dejanja in jih ni mogoče prepustiti laikom. Po drugi strani pa je obilje opravil, ki jih je lahko zaupati prostovoljnemu delavcu, potem ko so jih poučili ali jim pokazali pot strokovnjaki. Če pa gre za varstvo stvari, bi reševanje mnogih vprašanj na področju preventive lahko v celoti prepustili prostovoljcem, pa tudi potencialnim žrtvam, potem ko so dobile ustrezne nasvete.

Še posebno bi bili prostovoljci primerni za upravljanje rekreacijskih programov, za vodenje in izvrševanje opravil, ki pomenijo izboljševanje lokalnih komunalnih organizacij in naporov, za postpenalno pomoč, za mladinske klube, za vzgojo na področju prometne varnosti, varovanje objektov in premoženja itd. ali celo za bolj komplicirana opravila, glede na to, da jih je morda lahko opravljati z zanesljivejšimi in bolj kvalificiranimi prostovoljci, kot so npr. lahko študentje sociologije, šol za socialne delavce ipd. ali pa medicinske sestre, učitelji itd. Pri tem pa nikakor ne bi smeli pozabiti na izbor primernih opravil, izbor ustreznih prostovoljcev, na dopolnilno vzgojo in izobraževanje prostovoljcev in na adekvaten nadzor.²⁰

6. Preventiva je predvsem strokovna dejavnost

Kriminalna preventiva sodi med tiste naloge, s katerimi se uresničujejo določena področja splošnih družbenih koristi. Vrsta nalog pa narekuje določene organe oziroma organizacije, bodisi državne ali družbene, ki so te naloge sposobne opravljati. Preventivno dejavnost lahko torej opravljajo posebni organi in organizacije z določenimi sredstvi in me-

¹⁸ Kenworthy, referat na tretjem kongresu Združenih narodov za preprečevanje kriminalitete in postopek s storilci, Stockholm 1965.

¹⁹ Johnson, str. 759.

²⁰ Več o tem glej: Baycon, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, str. 188.

nodami dela. Pri tem pretežno izpolnjujejo posebne strokovne naloge, njihova aktivnost pa je, vsaj za večino opravil, posebna strokovna dejavnost.

Pri preprečevanju socialno patoloških pojavov gre za najrazličnejše značilnosti in sestavine, katerih uresničevanje zahteva poznanje določenih delovnih področij oziroma precejšnjo strokovnost tistih, ki se s tem ukvarjajo. Področja, kot so npr. zmanjševanje obsega prikrite kriminalitete, zoževanje latentnega kriminala, omejevanje predkriminalnih situacij oziroma nevarnih stanj, ustvarjanje splošnih in posebnih okoliščin za »družbeno samozaščito«, uporaba sodobnih kriminoloških, psiholoških, psihiatričnih, defektoloških, pedagoških, andragoških in drugih metod pri preventivi itd., so izrazite strokovne dejavnosti, ki pa jih na mnogih področjih dela lahko poleg državnih opravljajo tudi nedržavni organi in organizacije.

Na področju zatiranja socialno patoloških pojavov gre predvsem za obravnavanje ljudi, ki jim grozi nevarnost, da bodo postali storilci kaznivih dejanj (ali pa so že postali) ali pa gre tudi za tiste, za katere se je bati, da bodo postali žrtve kaznivih dejanj. Gre pa tudi za humanizem v razreševanju konfliktnih socialnih situacij oziroma za dosledno varstvo človekovih pravic, pri čemer je potrebno uporabljati takšne dosežke sodobnih znanosti, ki imajo za predmet svojega proučevanja človeka in njegovo ravnanje. Pri tem pa je mogoče uporabljati le tista sredstva in metode, ki največkrat ne pomenijo oblastne prisile in posega v osnovne človekove pravice. Zato pri tem ne gre toliko za omejitve, kolikor za svetovanje, tretman, vodenje, upravljanje, organizacijo in podobne dejavnosti zunaj pravnega funkcioniranja, dejavnosti, ki ne pomenijo nasilnega poseganja v človekove svoboščine. S temi nalogami se ukvarjajo najrazličnejši organi socialnega varstva, zdravstva, kulturno pedagoški organi in organizacije in deloma tudi kazensko pravosodje itd., ki opravljajo strokovno delo, kakršnega marsikdaj v določeni stroki ni mogoče prepustiti nestrokovnim osebam.

Kolikor več bomo vedeli o človeku, njegovi psihofizični strukturi, o skritih lastnostih njegove duševnosti, o komponentah njegovega ravnanja in vedenja itd., toliko manj je najbrž verjetnosti, da se bodo s preventivo oziroma z vprašanji, ki jih nakazujemo, ukvarjali nestrokovnjaki; ni mogoče pričakovati, da bi bila preventiva lahko zaupana ali prepuščena zgolj strokovno neizobraženim ljudem.

Vendar je na področju preprečevanja kriminalitete in socialno patoloških pojavov nešteto takih nalog, ki jih lahko opravljajo tudi nestrokovnjaki. Pogosto se tudi dogaja,

da strokovnjaki kakšne preventivne dejavnosti načrtujejo, vodijo in nadzorujejo, izvršujejo pa jih laiki. Take in podobne dejavnosti lahko opravlja v različnih oblikah, z raznovrstnimi sredstvi in metodami javnost, organizirana zlasti v lokalnih skupnostih, ki rešuje ustrezno problematiko z ekonomskih, političnih, organizacijskih, moralnih, socialno psiholoških in drugih vidikov.

Kriminalna preventiva je torej predvsem strokovna dejavnost, ki naj bi jo izvajali strokovni organi, službe, organizacije in posamezniki, pod njihovim vodstvom in z njihovo pomočjo pa tudi organizirana nestrokovna javnost. Udeležbi nestrokovne javnosti v prevenciji govore v prid nekatere okoliščine, kot npr. emocionalne vezi, sorodstveni odnosi, poznanje razmer, primarna socialna kontrola sploh, zaupanje v naravne vodje itd., to se pravi, tiste okoliščine, ki so strokovnjakom manj dostopne, predvsem zavoljo tega, ker ne žive vedno v okolju, ki pomeni zanje delovno področje, in ker si ne morejo vedno pridobiti naklonjenosti širše javnosti, ko skušajo spreminjati moralne vrednote ljudi, ki so »objekt« njihovega eksperimentiranja.

V kriminalno preventivo kot strokovno dejavnost po mojem mnenju ne sodi samo neposredna dejavnost, ki naj spreminja okoliščine, da do socialno patoloških pojavov ne bi prišlo, marveč sodijo vanjo tudi socialno pedagoška prizadevanja organov in organizacij, ki naj uporabljajo komunikativna sredstva, s katerimi je mogoče vplivati na moralne vrednote javnosti ali določenih stratifikacij oziroma socialnih skupin. S tem mislim zlasti na omejevanje ali odpravljanje raznih subkultur ali etno-psiholoških dejavnikov, ki so v navzkrižju s splošnimi kulturnimi normami.

7. Preventiva kot izvenpravna dejavnost

Poudarili smo že, da preventivno delovanje le tu in tam in še to le načeloma kot splošno dolžnost nalagajo posamezni predpisi določenim upravnim organom pa tudi drugim. Sicer pa je v poglavitnem vsa dejavnost na tem področju prepuščena izvenpravnemu funkcioniranju, pri katerem se največkrat uporabljajo obče človeška etična in moralna načela, kakor tudi pravila posameznih strok, ki se kakorkoli po posameznih udeležencih angažirajo pri reševanju določenih vprašanj.

Preprečevanje socialno patoloških pojavov je le v ozkem obsegu pravna, v pretežni meri pa izvenpravna dejavnost, s katero se ukvarjajo na najrazličnejših področjih organi državne uprave, pa tudi neredne, predvsem pa prostovoljne organizacije.

Področja kot npr. organizacija mladinskih klubov, rekreativne dejavnosti za mladino,

sodelovanje državljanov s policijo pri preprečevanju kriminalitete, dejavnosti za zmanjševanje alkoholizma, odstranjevanje različnih kriminalnih priložnosti, signalnotehnično varovanje objektov in premoženja, prezadevanje za vzgojo javnosti na področju varnosti prometa, premoženjska in spolna kultura itd. so dejavnosti, ki se ne ustanavljajo in razvijajo (vsaj pretežno ne) na pravnih normah, katerih uresničevanje se zagotavlja z oblastno prisilo in pod pretno sankcijo. V ogromni večini gre za obveznosti, ki naj jih ljudje prostovoljno sprejemajo in uresničujejo, potem ko se zavedajo določenih ciljev. Pri tem je nepomembno, ali so jih do tega pripeljali strokovnjaki ali pa so se kakih preventivnih dejavnosti lotili sami, zaradi potreb, zaradi nujnosti svoje samozaščite, varstva določenih individualnih ali splošnih družbenih koristi ipd.

Mislim, da je preventivna dejavnost tisto področje družbenega življenja, pri katerem so lahko interesi posameznika za varstvo samega sebe in za varstvo skupine, kolektiva, lahko kar najbolj identični s splošnimi družbenimi interesi. Zato je mogoče pričakovati kar največ prostovoljnega sodelovanja občanov pri uresničevanju nalog na področju zatiranja, preprečevanja in nasploh omejevanja socialno patoloških pojavov. Na tem področju je mogoče upati na prepričanje in potrebe večine, da kaj opusti ali stori za to, da ne bo prihajalo do konfliktnih socialnih situacij. To pa ima po drugi strani posledico, da je število oblastnih sredstev na tem področju minimalno ali jih skoraj ni, zaradi česar tudi ni potrebe po pravnem urejanju določenih vprašanj, čeprav bi včasih želeli, da bi do tega prišlo (ali vsaj mnogi žele, da bi se kaj takega zgodilo).

Seveda pa je stopnja take osveščenosti odvisna od spoznavanja resnice, ki jo morajo podpirati zlasti empirična raziskovanja družbenih (četudi negativnih) pojavov. Vrednotenje nevarnosti pojavov je stvar samih državljanov, pri čemer imajo pomembno vlogo tudi državni (pa ne samo državni) organi in organizacije, ki naj s potrebno publiciteto, posredovanjem ustreznih informacij, analiz in podatkov bistveno pripomorejo k osveščanju javnosti na tem področju.

Pri organiziranju preventive, ki je pretežno izvenpravna dejavnost, so izredno pomembni komunikacijski sistemi, ki morajo popularizirati ugotovitve, stališča, mnenja, sklepe, smernice, resolucije, načrte in podobne ukrepe. Ti pa naj ustrezajo psihosocialnim potrebam oziroma zahtevam javnosti na določenem območju in morajo biti tako prilagojeni, da spuščajo v njej intelektualno, strokovno, pa tudi materialno podporo. Temu bi se reklo, da gre za usmerjevalne dejavnosti,

kakršne naj bi imeli tudi preventivni programi v lokalnih in višjih regionalnih skupnostih, ki nikakor ne pomenijo državne organizacije, sloneče na kakih pravnih normah, ali prisilnega urejevanja vprašanj, pomembnih za preventivo.

Neredki severnoameriški avtorji z obžalovanjem ugotavljajo, da preventivni programi pogosto niso učinkoviti zato, ker niso usklajeni na federalni ravni. Za preventivo kot izvenpravno dejavnost pa je zelo pomembno, da se njena vprašanja rešujejo enotno, da v njej kar najbolj sodelujejo strokovnjaki, da je organizirana, načrtovana, usmerjevana in usklajevana na različnih nivojih in ni samo eksperiment v eni lokalni skupnosti (razen če gre morda za določen eksperiment, ki naj pokaže rezultate za delo v prihodnje tudi drugod) in da se ustanavlja in razvija s takšnimi izvenpravnimi sredstvi, kot so npr. strokovna navodila, napotila, nasveti, priporočila ipd.

Izvenpravna preventivna dejavnost je torej dopustna in sploh zelo zaželena aktivnost posameznikov, skupin ali celotne javnosti na kateremkoli območju. V zadnjem času tudi nekatere državne organizacije kličejo na pomoč javnost, ker si obetajo od tega prednosti, če bo javnost z njimi sodelovala (toda bati se je, da je ne znajo pridobiti). Vendar, kolikor gre za sodelovanje državnih organizacij in javnosti pri preprečevanju socialno patoloških pojavov, je nujno, da so vse sestavine preventivnih prizadevanj enih in drugih smotno prilagojena, psihološko preračunana, usklajena in programirana celota. Le tako je mogoče pričakovati pozitivne rezultate na področju preprečevanja socialno patoloških pojavov.

UPORABLJENA LITERATURA

- Barnes H. E. — Teeters N. K.: *New Horizons in Criminology*, 3^d Edition, Englewood Cliffs, 1959.
- Bavcon dr. Ljubo: *Kriminalna politika v sodobni družbi*, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 1968/4, str. 178—192.

- Bavcon dr. Ljubo: *Organi javne varnosti in preprečevanje kriminalitete*, *Varnost* 1968/10—11, str. 331—342.
- Bellamy E. P.: *Crime Prevention on a Regional Basis*, *The Police Journal*, 1968/2, str. 61—65.
- Elliot A. Mabel: *Crime in Modern Society*, Harper Brothers, New York, 1952.
- Hodžić Asim: *Kriminalitet i preventivne mere*, *Arhiv za pravne i društvene nauke*, 1958, str. 341—350.
- Johnson, Hubert Elmer: *Crime, Correction, and Society*, The Dorsey Press, Homewood, Illinois, 1964.
- Kobrin Solomon: *The Chicago Area Project, The Sociology of Punishment and Correction*, str. 323—330, John Wiley-Sons, New York, 1961.
- Miles F. Frank: *Crime Prevention a Profession*, *Federal Probation*, March 1968, str. 36—40.
- Menachem Amir: *Community Action Programmes for the Control and Prevention of Delinquency*, The Ruth Bressler Center for Educational Research, Jerusalem, Julij 1966.
- Milutinović dr. Milan: *Kriminalologija*, Prosveta, Beograd, 1969.
- Milutinović dr. Milan: *Prevenција omladinske delinkvencije*, Priručnik 1965, str. 321—343.
- Milutinović dr. Milan: *Uloga javnosti u suzbijanju kriminaliteta*, Priručnik 1964, str. 3—23.
- Pečar dr. Janez: *Nekateri pogoji za učinkovitejšo preventivo kriminalitete zoper družbeno in zasebno premoženje*, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 1966/1—2, str. 1—29.
- Scudder, Kanyon J. — Beam, Kenneth S.: *The Twenty Billion Dollar Challenge*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1961.
- Second United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, London, 8—19, August 1960.
- Tretji kongres ZN za preventivo kriminalitete in tretman delinkventov, Stockholm, 9—18, avgust 1965.
- Twist George: *Crime Prevention—a New Approach*, *The Police Journal* 1967/10, str. 443—452.
- Vavpetič dr. Lado: *Temeljni pojmi naše javne uprave*, Priručnik, izdala Pravna fakulteta v Ljubljani (prva knjiga leta 1961, druga knjiga 1963).
- Vodopivec dr. Katja: *Programi lokalnih skupnosti za preventivo mladinske delinkvence in raziskave o uspešnosti teh programov*, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 1963/1—2, str. 34—40.
- Wilson O. W.: *Police Administration*, Mc. Graw Hill, New York 1950.

Prevention of Criminal Offences Seen as a Mainly Professional and Extra-judicial Activity

Summary by Dr. Janez Pečar, Scientific Collaborator, Institute of Criminology, Faculty of Law, Ljubljana

In the introduction of his article the author states that it is socially indispensable to transfer the struggle against criminality from state authorities to different other non-repressive and non-governmental organizations. He also emphasizes the need for cooperation of laymen, especially voluntary workers, in the prevention of socio-pathological phenomena.

The author then deals with some questions which appear to be the condition of modern and efficiently organized and planned prevention. These questions are above all: examination of socio-pathological phenomena; the question as to the social stratification on which the prevention should be focused; what is the role of programmes of prevention, especially in regard of their contents and tasks; planning of prevention in presence of social changes and generally in the national development; the need of cooperation of professional and voluntary workers in the prevention.

An intensified study of all these questions brings us to the following conclusions:

1. Prevention is mainly a professional activity demanding a given organization and institutions, working methods and instruments. This demands an elevated professional skill of persons engaged in preventional activity. Nevertheless, also laymen and, generally, the wider population organized in local communities could take part therein in various forms and by various means.

2. Prevention is mainly an extra-judicial activity applying — rather than the use of public force — different forms of consultation, guidance, treatment, administration, management, organization etc. which are not followed by a violent interference into the human liberties and rights. The prevention is based less on legal norms than on human, ethical and moral principles and rules and methods of individual sciences dealing with human beings in their various aspects.